

Παραδείγματα Θεμάτων

1η Θεματική Περιοχή

Οι τρεις βασικοί **τρόποι ζωής** κατά τον Αριστοτέλη: η υπεροχή του **θεωρητικού βίου** – ευδαιμονία και θεωρητικός βίος

Παράδειγμα 1

Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για την θέση που παρουσιάζεται στο Κ' βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων του Αριστοτέλη ότι «η πιο **ευχάριστη** από όλες τις ενέργειες που γίνονται με τους κανόνες της αρετής είναι κατά κοινή παραδοχή η φιλοσοφική» .(Ηθ. Νικομ. Κ7, 1177a). Ιδιαίτερα εξηγήστε πώς συνδέεται για τον Αριστοτέλη η φιλοσοφική σκέψη με την ευδαιμονία και η ευδαιμονία με το καλύτερο μέρος του εαυτού του ανθρώπου. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για αυτό τα ερεθίσματα που έχετε προσλάβει και από τις άλλες προτεινόμενες πηγές. (Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα κείμενα).

Σχολιάστε από δική σας σκοπιά το περιεχόμενο που αποδίδεται στην ευδαιμονία μέσα στο πλαίσιο της αριστοτελικής φιλοσοφίας. Θα μπορούσατε σ' αυτό το πλαίσιο να κρίνετε αυτό το πρότυπο ευδαιμονίας συγκριτικά με άλλα πρότυπα ευδαιμονίας που μπορείτε να σκεφθείτε ή που προτείνονται στην σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα.

Παράδειγμα 2

Βασιζόμενοι στον *Προτρεπτικό λόγο προς τον Θεμισώνα* του Αριστοτέλη, διατυπώστε τις σκέψεις σας για τον τρόπο με τον οποίο συνδέεται η αποστολή της φιλοσοφικής σκέψης με την αποστολή και το έργο του ανθρώπου.

(I. Düring, σσ.186-187, αποσπάσματα Β65, Β66, και ενδεικτικά το απόσπασμα: «Αν ο άνθρωπος < ως όλο> είναι απλό έμβιο ον και η ιδιότητά του ως ανθρώπου καθορίζεται από το ότι διαθέτει λογικό και πνεύμα , δεν υπάρχει γι' αυτόν άλλη αποστολή παρά μόνον αυτή: να κατακτήσει την ακριβέστατη αλήθεια, δηλ. την αληθινή γνώση των πραγμάτων που υπάρχουν...Δεν μπορώ να κατονομάσω πολυτιμότερο έργο της νόησης ή

του νοητικού μέρους της ψυχής μας από την εξερεύνηση της αλήθειας... Το νοητικό μέρος επιτελεί αυτό το έργο με το να αποκτά γνώση γενικά, και μάλιστα το επιτελεί τόσο καλύτερα όσο πολυτιμότερη είναι η γνώση· ο ύψιστος στόχος της γνώσης είναι η φιλοσοφική γνώση»).

Πιστεύετε ότι αυτές οι παρατηρήσεις που περικλείονται στον *Προτρεπτικό* παραμένουν επίκαιρες σήμερα; Πώς θα προσδιορίζατε εσείς σήμερα, μέσα στις επικρατούσες συνθήκες (πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές πνευματικές, πολιτιστικές), την αποστολή του ανθρώπου; Θα βρίσκατε κάποια συνάφεια ανάμεσα σε αυτήν την αποστολή, έτσι όπως την προσδιορίζετε εσείς, και στην φιλοσοφική σκέψη;

2η Θεματική Περιοχή

α) Η *σχέση ηθικής και πολιτικής στον Αριστοτέλη...*

Παράδειγμα

Ο Αριστοτέλης ορίζει στο Α' βιβλίο των *Ηθικών Νικομαχείων* το έργο του ανθρώπου ως έναν ορισμένο τρόπο ζωής που το περιεχόμενό της συνίσταται στην *ενέργεια της ψυχής που συμφωνεί με τον λόγο* και σε πράξεις μετά λόγου, και το *ανθρώπινο αγαθό* ως την *ενέργεια της ψυχής που γίνεται κατ'αρετήν* (1098 a). Σε άλλο σημείο του ίδιου βιβλίου ο Αριστοτέλης αναφέρει: «το αγαθό που ψάχναμε ήταν το αγαθό για τον άνθρωπο και η ευδαιμονία ήταν ευδαιμονία του ανθρώπου. Λέγοντας *αρετή του ανθρώπου* εννοούμε όχι την αρετή του σώματος αλλά την αρετή της ψυχής- και την ευδαιμονία αρετή της ψυχής δεν την λέγαμε;» (1102a). Βασιζόμενοι στις θέσεις αυτές αναπτύξτε πώς συνδέεται η ευδαιμονία (=ενέργεια της ψυχής που γίνεται σύμφωνα προς την τέλεια αρετή) με το ανθρώπινο αγαθό, καθώς και με το έργο ή την φύση του ανθρώπου. Γιατί η αρετή του ανθρώπου είναι η αρετή της ψυχής και όχι του σώματος; Θεωρείτε ότι ο τρόπος με τον οποίον ερμηνεύει ο Αριστοτέλης το έργο του ανθρώπου παραπέμπει σε μία ζωή που είναι εφικτή για τον σημερινό άνθρωπο;

β) Η σχέση ηθικής και πολιτικής στον Πλάτωνα...

Παράδειγμα

Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας σε σχέση με την πλατωνική θέση που προβάλλεται στο Δ' βιβλίο της *Πολιτείας* ότι «η δικαιοσύνη δεν σχετίζεται με την εξωτερική δράση του ατόμου, αλλά με όσα συντελούνται μέσα του, με τον αληθινό εαυτό του και με ό,τι είναι αληθινά δικό του· δεν επιτρέπει ο δίκαιος άνθρωπος στα διαφορετικά μέρη της ψυχής του να πράττουν άλλα από τα δικά τους ούτε να ανακατεύονται το ένα στα του οίκου του άλλου, αλλά έχοντας βάλει σε τάξη ό,τι πραγματικά του είναι οικείο και δικό του, κι έχοντας πάρει ο ίδιος στα χέρια του την εξουσία του εαυτού του, τακτοποιημένος μέσα του και συμφιλιωμένος με τον εαυτό του, έχει αρμονικά συνταιριάξει τα τρία διαφορετικά στοιχεία...»(443c9-d5).

Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την πλατωνική θέση ότι η σχέση του ανθρώπου με την δικαιοσύνη είναι μία εσωτερική υπόθεση κάθε ανθρώπου; Σχολιάστε κριτικά την άποψη αυτή αιτιολογώντας την συμφωνία ή την διαφωνία σας.

3η Θεματική Περιοχή

Η ανάλυση της **φιλίας** κατά τον Αριστοτέλη – Ειδη φιλίας ...

Παράδειγμα

«Όπως δε διάκειται προς τον εαυτό του ο ενάρετος άνθρωπος, έτσι [διάκειται] και προς τον φίλο του (διότι ο φίλος είναι ένας άλλος εαυτός). Συνεπώς, όπως ακριβώς για τον κάθε έναν από εμάς είναι επιθυμητό να υπάρχει ο εαυτός του, έτσι – ή παραπλήσια - είναι επιθυμητό να υπάρχει και ο φίλος. Και το να υπάρχουμε είναι επιθυμητό διότι αισθανόμαστε τον εαυτό μας ως κάποιον που είναι αγαθός, και μια τέτοια αίσθηση είναι ηδονική καθαυτή. Άρα μαζί με αυτήν την αίσθηση [της δικής του ύπαρξης], πρέπει να έχει κανείς και αίσθηση του φίλου ότι υπάρχει, και αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την συμβίωση (συζήν) και

με το να μοιραζόμαστε λόγους και σκέψεις.»

Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*, Βιβλίο Ι, 1170b 6-12

Το παραπάνω χωρίο διατυπώνει μια σειρά από θέσεις για τη φιλία:

- 1) υπάρχει αντιστοίχιση ανάμεσα στη σχέση μας προς τον εαυτό μας και στη σχέση μας προς τον φίλο,
- 2) ο φίλος είναι ένας 'άλλος εαυτός',
- 3) η σχέση με τον εαυτό μας και με τον φίλο, για να είναι πραγματικά πηγή ηδονής, θα πρέπει να βασίζονται στην αγαθότητα,
- 4) η φιλία δεν υφίσταται παρά μόνο στο πλαίσιο της συμβίωσης,
- 5) η συμβίωση συνίσταται στην ανταλλαγή λόγων και σκέψεων (σε άλλο χωρίο, ο Αριστοτέλης προσθέτει 'και πράξεων').

Προσπαθήστε να εξηγήσετε τις παραπάνω θέσεις. Για να το κάνετε αυτό σκεφθείτε τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες ισχύουν για τον Αριστοτέλη οι θέσεις αυτές, επίσης μπορείτε να σκεφτείτε ποιες θα ήταν οι αντίθετές τους και οι συνέπειές τους. Με βάση την ανάλυσή σας, δικαιολογείστε τη συμφωνία ή τη διαφωνία σας με αυτές.
